

The background of the cover is a photograph of a paved path in a park, lined with tall, bare trees. A large, stylized yellow graphic, resembling a jagged arrow or a map outline, points from the top right towards the bottom left. Overlaid on the top right of this graphic is a dark red rectangle containing the word 'Staro' in white. Below this, still within the yellow graphic, are the words 'NATUUR EN BUITENGEBIED' in dark red. A grid of small white plus signs is visible across the path and trees.

Staro

NATUUR EN
BUITENGEBIED

Quickscan flora en fauna

Recreatiepark De Rooye Asch Handel

Rapportnummer 18-0426

www.starobv.nl

Quickscan flora en fauna

Recreatiepark De Rooye Asch Handel

februari 2019

Rapportnummer: 18-0426

Opdrachtgever: Wind Mee Recreatie BV
t.a.v. de heer M.B.M. Bots
p/a Energiestraat 21
5753 RN Deurne

Uitgevoerd door: Staro Natuur en Buitengebied
Lodderdijk 38a
5421 XB Gemert
tel. 0492-450161
fax. 0492-450162
www.starobv.nl

Veldonderzoek: I.J.J. Vleut

Auteur: I.J.J. Vleut

Kwaliteitscontrole: N. Arts-Smits

Inhoud

Inhoud.....	1
1 Inleiding.....	3
1.1 Aanleiding	3
1.2 Doel	3
1.3 Zorgplicht	3
1.4 Leeswijzer	3
2 Plangebied	5
2.1 Ligging en beschrijving plangebied	5
.....	7
2.2 Voorgenomen plannen	8
3 Methode.....	9
4 Natuurwaarden	10
4.1 Beschermde gebieden.....	10
4.2 Beschermde soorten	12
4.2.1 Flora.....	12
4.2.2 Vlinders en libellen	12
4.2.3 Kevers en weekdieren	13
4.2.4 Vissen	14
4.2.5 Reptielen en amfibieën	14
4.2.6 Vogels	17
4.2.7 Zoogdieren.....	19
5 Conclusies	23
5.1 Beschermde gebieden.....	23
5.2 Beschermde soorten	23
5.3 Advies en aanbevelingen	25
5.4 Gevolgen voor (het tijdspad van) de voorgenomen plannen	27
Geraadpleegde bronnen	31

Bijlagen

Bijlage 1	Wet- en regelgeving
-----------	---------------------

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Initiatiefnemer is voornemens het recreatiepark De Rooye Asch te herinrichten. Ten behoeve van de planologische procedure is het noodzakelijk een quickscan flora en fauna uit te voeren. Door middel van de quickscan wordt in beeld gebracht of de ontwikkeling in strijd is met de natuurwetgeving en hoe eventuele strijdigheid met de wet voorkomen kan worden.

1.2 Doel

Doel van het onderliggende onderzoek is te bepalen of de wijzigingen binnen het plangebied mogelijk leiden tot overtreding van de natuurwetgeving. Voor soortbescherming en gebiedsbescherming is sinds 1 januari 2017 de Wet natuurbescherming (Wnb) van belang. Daarnaast is gebiedsbescherming vastgelegd in het Natuurnetwerk Nederland (NNN) (voorheen EHS genoemd). In bijlage 1 wordt deze wet- en regelgeving uitgebreid beschreven.

Het in deze rapportage beschreven onderzoek heeft tot doel het vaststellen van de (mogelijke) aanwezigheid van beschermde soorten die zijn opgenomen in paragraaf 3.1, 3.2 en 3.3 van de Wet natuurbescherming. Tevens heeft het onderzoek tot doel vast te stellen op welke wijze en in welke mate de voorgenomen ontwikkeling invloed kan hebben op het eventueel voorkomen van beschermde soorten. Op basis van dit onderzoek kan worden vastgesteld welke maatregelen getroffen en vervolgstappen genomen dienen te worden om te voorkomen dat in strijd met de natuurwetgeving zal worden gehandeld. Aanvullend zal worden bepaald of voorgenomen ontwikkelingen effect hebben op de beschermde natuurwaarden van nabijgelegen natuurgebieden.

1.3 Zorgplicht

Voor alle in het wild levende planten en dieren, ook niet wettelijk beschermde soorten, kent de Wet natuurbescherming een zorgplicht. Deze zorgplicht houdt in dat een ieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wild levende planten en dieren, alsmede voor hun directe leefomgeving. Dit betekent dat handelingen (of het nalaten hiervan) waarvan men weet, of redelijkerwijs kan vermoeden, dat ze nadelig zijn voor planten en/of dieren, niet mogen worden uitgevoerd.

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt een beschrijving gegeven van het plangebied en de voorgenomen ontwikkelingen. In hoofdstuk 3 wordt de gebruikte onderzoeksmethode besproken. De mogelijke aanwezigheid van beschermde soorten en gebieden en de effecten van de geplande ingrepen op aanwezige beschermde natuurwaarden worden beschreven in hoofdstuk 4. In dit hoofdstuk wordt tevens ingegaan op de mogelijke

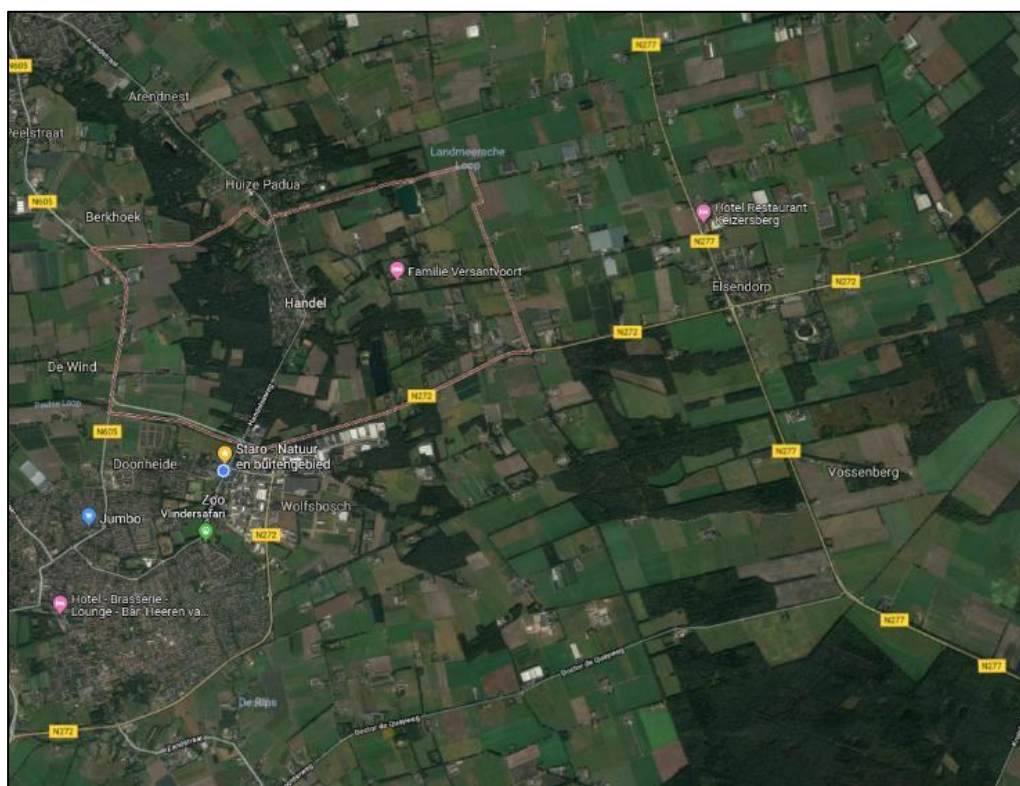
noodzaak tot het treffen van mitigerende maatregelen. In het laatste hoofdstuk zijn de conclusies uiteengezet.

2 Plangebied

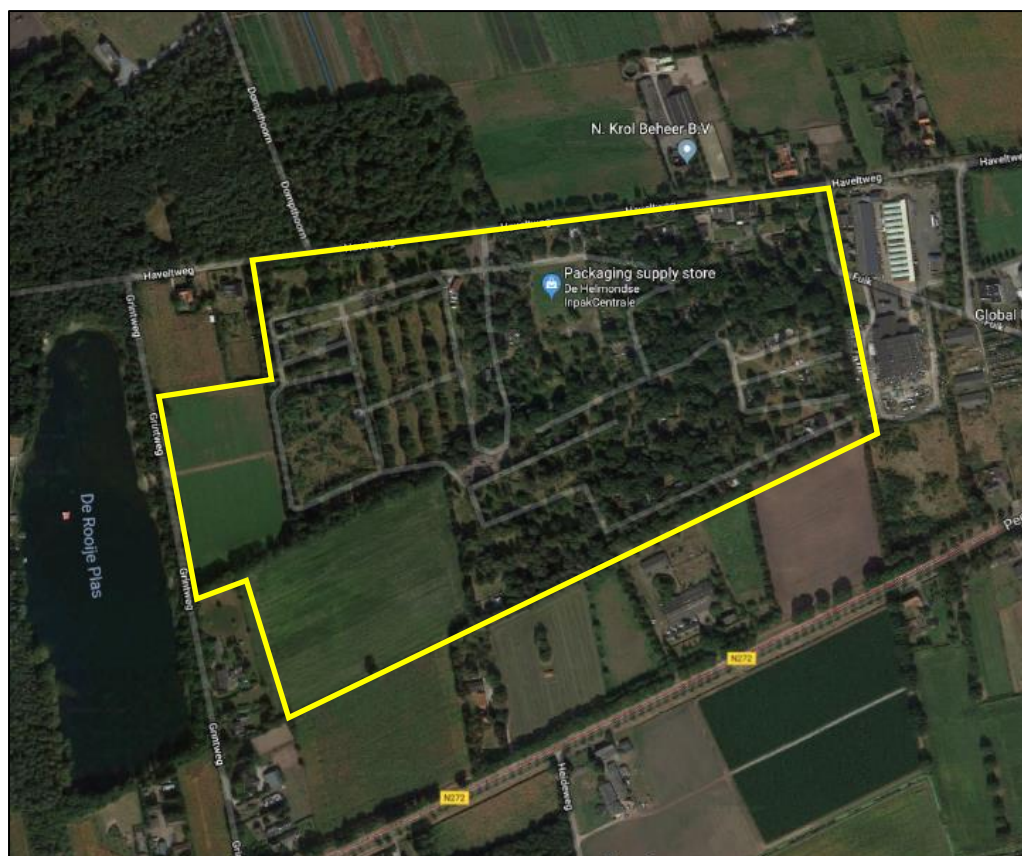
2.1 Ligging en beschrijving plangebied

Het plangebied ligt ten oosten van Handel in het buitengebied en is omringd door agrarisch landschap en bosgebied. Ten westen van het plangebied ligt de Rooije Plas. Het plangebied is aan de noordkant gelegen aan de Haveltweg en ten zuiden op korte afstand van het plangebied ligt de Peeldijk (N272). Het plangebied is een recreatiepark met meerdere recreatiewoningen, een kampeerveld en een historische laan. In het plangebied bevinden zich verschillende verharde en half verharde wegen welke dienen ter ontsluiting van het gebied. Slechts enkele gebouwen zijn opgetrokken uit steen (toiletgebouw, receptie en woonhuis), de overige bebouwing bestaat voor het grootste deel uit kunststof en hout. Verspreid over het gehele plangebied is beplanting aanwezig welke bestaat uit een divers aantal soorten bomen en struiken, waaronder zomereik, berk, Amerikaanse eik, conifeer, grove den en fijnspar. Deze soorten zijn ook aanwezig als afscheiding tussen de verschillende terreindelen. Dwars door het onderzoeksgebied loopt van zuidwest naar noordoost een belevingsroute (historische laan) van oude zomereiken. Veel van de recreatiewoningen stonden ten tijde van het veldbezoek leeg en leken al tijden niet meer bewoond.

De ligging van het plangebied in de ruimere omgeving is weergegeven in figuur 1. De globale begrenzing van het onderzoeksgebied is weergegeven in figuur 2. Op pagina's 6 en 7 is een foto-impressie van het plangebied opgenomen.

Figuur 1. Ligging plangebied (gele lijn) in de ruimere omgeving (bron: Google Maps)

Figuur 2. Globale begrenzing plangebied (gele lijn) (bron: Google maps)

Foto 1. Ingang recreatiepark

Foto 2. Grasland omringd door bomen noordkant plangebied

Foto 3. Receptiegebouw recreatiepark

Foto 4. Woonhuis noordkant plangebied

Foto 5. Belevingsroute

Foto 6. Recreatiewoningen oostkant plangebied

Foto 7. Grasland zuidwestzijde plangebied

Foto 8. Grasland westzijde plangebied

Foto 9. Toiletgebouw westzijde plangebied

Foto 10. Jonge bomenopstand westzijde plangebied

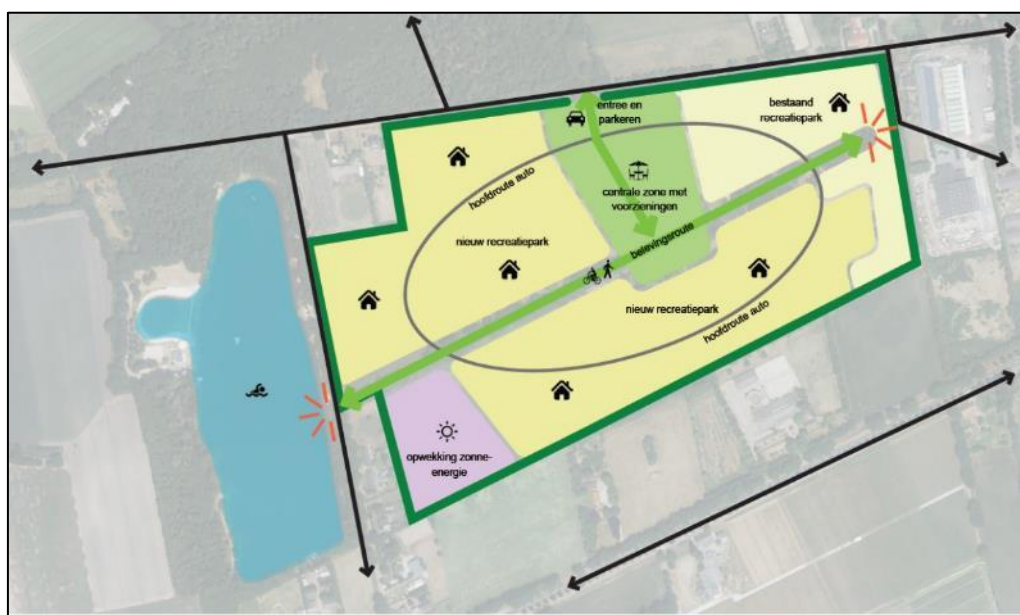
Foto 11. Elektriciteitshuisje ingang recreatiepark

Foto 12. Recreatiewoning met vijver

2.2 Voorgenomen plannen

De initiatiefnemer is voornemens het recreatiepark te herinrichten. Hierbij zullen er meerdere gebouwen worden gesloopt, waaronder recreatiewoningen, het receptiegebouw en het woonhuis, zie figuur 3. Verspreid over het plangebied zullen er meerdere bomen worden verwijderd en komen voornamelijk in het zuiden en noordwesten nieuwe recreatiewoningen. In het zuidwesten van het plangebied is de initiatiefnemer voornemens een zonnepark aan te leggen. De beleavingsroute (historische laan) wordt versterkt door het opschonen en aanplanten van laanbomen. De route wordt versterkt met verlichting. Daarnaast wordt een waterloop (circa 3 m breed) ten zuiden van de laan aangelegd. Aan de beleavingsroute worden verschillende verblijfsplekken gecreëerd (o.a. sportveldje, speelplekken, rustplek).

Figuur 3. Voorgenomen ontwikkeling (bron: Bureau Verkuylen)

3 Methode

In het kader van deze quickscan heeft een bronnenonderzoek plaatsgevonden waarbij gekeken is naar gebiedsgerichte bescherming en mogelijke aanwezigheid van beschermde soorten in het plangebied. Voor het soortenonderzoek is gebruikgemaakt van gegevens van de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF), het dataloket van het Netwerk Ecologische Monitoring (NEM), de websites Vlindernet.nl, Libellennet.nl, Waarneming.nl, verspreidingsatlas.nl en Telmee.nl en diverse verspreidingsatlassen.

Voor de gebiedsgerichte bescherming is gekeken naar de aanwezigheid van relevante natuurterreinen in de omgeving. De ligging van Natura 2000-gebieden (o.a. Habitat- en Vogelrichtlijngebieden) en het Natuurnetwerk Nederland in de nabijheid van het plangebied zijn onderzocht.

Daarnaast heeft een veldbezoek plaatsgevonden waarbij alle op de locatie aanwezige habitats zijn opgenomen. De aanwezigheid van deze habitats vormt de basis voor de mogelijkheid tot het voorkomen van beschermde soorten. Naast de habitats zijn directe en indirecte aanwijzingen opgenomen die duiden op het voorkomen van beschermde soorten. Dergelijke aanwijzingen zijn bijvoorbeeld het fysiek aantreffen van exemplaren van soorten en het aantreffen van holen, uitwerpselen, prooiresten, vraat-, loop- en veegsporen. Deze waarnemingen zijn bij de beoordeling betrokken. De aanwezige biotopen zijn vergeleken met de habitateisen van beschermde planten- en diersoorten. Op basis van deze vergelijking en expert judgement is beoordeeld welke van deze soorten in het plangebied kunnen voorkomen.

Een veldbezoek voor een quickscan flora en fauna is nadrukkelijk geen volledige inventarisatie. Dat betekent dat op basis van het veldbezoek het voorkomen van soorten niet per definitie is uit te sluiten.

De bevindingen van het veldbezoek en het literatuuronderzoek zijn vervolgens gebundeld in deze rapportage.

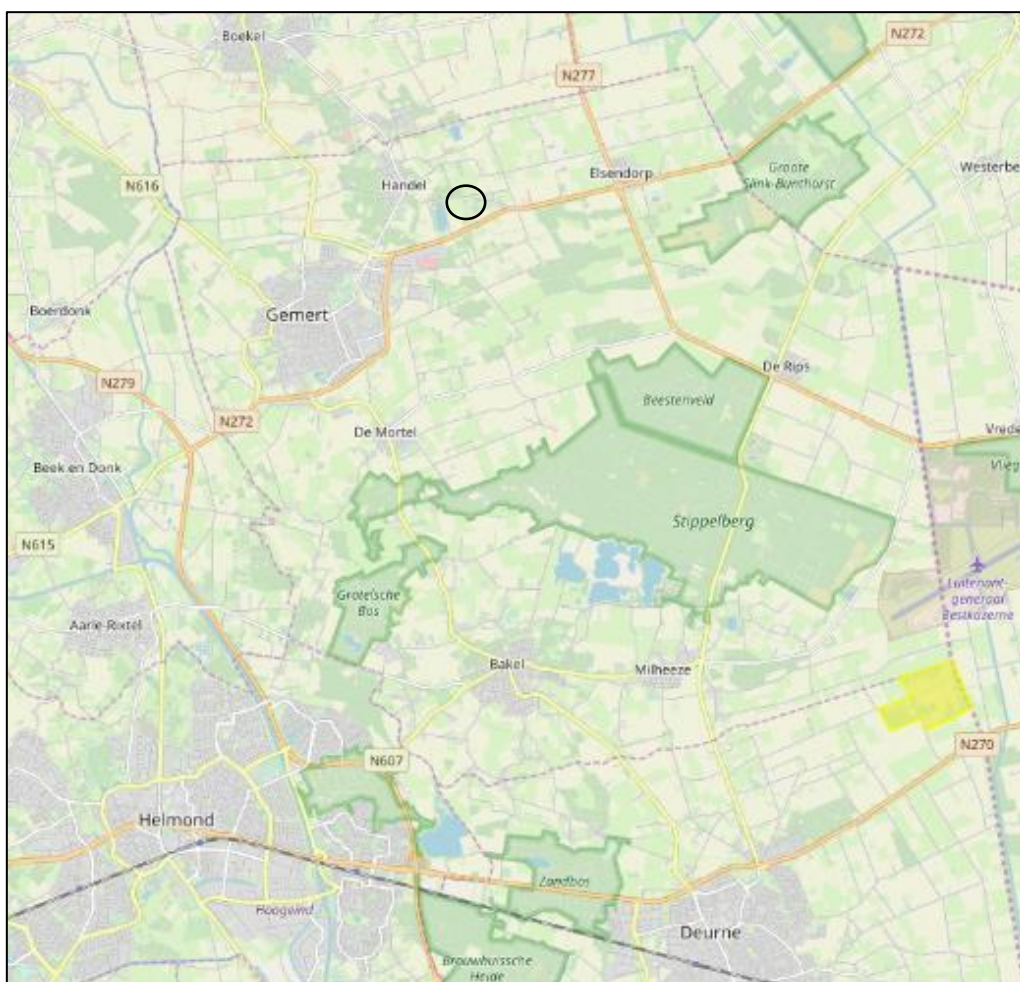
Het veldbezoek dat voor dit onderzoek is uitgevoerd, heeft plaatsgevonden op 17 januari 2019 in de middag onder de volgende weersomstandigheden: zwaar bewolkt, droog, windkracht 2 en circa 3 °C.

4 Natuurwaarden

4.1 Beschermde gebieden

Natura 2000

Uit de kaarten van de gebiedendatabase op de website van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) blijkt dat het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied op bijna 11 kilometer afstand ten zuidoosten van het plangebied ligt, zie figuur 4. Dit betreft “de Bult” een onderdeel van Natura 2000-gebied de Deurnsche Peel & Mariapeel.

Figuur 4. Ligging plangebied (zwarte cirkel) ten opzichte van het meest dichtstbijzijnde Natura 2000-gebieden (geel) (bron: <http://>)

Effectbeoordeling

Doordat het plangebied buiten het Natura 2000-gebied ligt, kunnen alleen effecten optreden als gevolg van externe werking. Gezien de relatief grote afstand tot het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied (11 kilometer) is het redelijkerwijs uit te sluiten dat negatieve effecten ontstaan op het Natura 2000-gebied als gevolg van de voorgenomen plannen.

4.2 Beschermde soorten

Deze paragraaf beschrijft het mogelijk voorkomen van beschermde soorten in het plangebied. Per soortgroep wordt beschreven welke soorten worden verwacht, wat de mogelijke effecten van de ingreep zijn en of het nemen van mitigerende maatregelen nodig is.

4.2.1 Flora

Uit de gegevens van de NDFF blijkt dat op een afstand van één tot vijf kilometer van het plangebied de beschermde plantensoorten drijvende waterweegbree (beide §3.3 Wnb) en kruipend moerasscherm (beide §3.3 Wnb) en de Habitatrichtlijnmossoort tonghaarmuts) voorkomen.

- + Drijvende waterweegbree is een plant van helder, voedselarm tot matig voedselrijk (fosfaatarm), zwak zuur water. Het ontbreekt in het plangebied aan wateren die geschikt zijn voor de drijvende waterweegbree en het voorkomen van de soort is dan ook uitgesloten.
- + De tonghaarmuts is vooral gevonden in vochtige, jonge wilgenbossen en in jonge aanplant van zomereik. Het ontbreekt in het plangebied aan wilgenbos en zomereik aanplant en het voorkomen van de soort is dan ook uitgesloten.
- + Het kruipend moerasscherm groeit op open plekken langs waterkanten, in binnenduingrasland en in duinvalleien, in extensief begraasde weilanden en oud grasland. Het ontbreekt in het plangebied aan wateren die geschikt zijn voor het kruipend moerasscherm en het voorkomen van de soort is dan ook uitgesloten.

Bevindingen van het veldbezoek tonen aan dat voor deze en andere beschermde plantensoorten geschikt habitat ontbreekt binnen het plangebied. Het voorkomen van beschermde plantensoorten is zodoende uit te sluiten.

4.2.2 Vlinders en libellen

Volgens gegevens van de NDFF blijkt dat op een afstand van nul tot vijf kilometer van het plangebied de bruine eikenpage, grote vos en kleine ijsvogelvlinder voorkomen (alle §3.2 Wnb).

- + De bruine eikenpage komt voor op de zandgronden, zowel in het binnenland als in de duinen. In het binnenland vliegt hij bij bosranden, in jonge eikenaanplant en open loofbossen. In geschikte bosranden zijn doorgaans oudere eiken, voldoende eikenopslag, kreupelhout en braamstruwelen te vinden. Jonge kwijnende eiken zijn belangrijk voor de vlinder om eieren op te leggen. Het plangebied bestaat uit relatief open gemengd bos met meerdere eiken met her en der ondergroei van braam. Het ontbreekt in het plangebied aan jonge kwijnende eiken en oudere

eikenbomen. Het voorkomen van deze soort in het plangebied kan hierdoor worden uitgesloten.

- + Grote vos is een zeldzame standvlinder die met acuut uitsterven wordt bedreigd. De laatste jaren worden er gemiddeld ongeveer vijf exemplaren waargenomen, vermoedelijk zwervers uit het buitenland of vlinders van tijdelijke populaties (Vlinderstichting.nl). Grote vos komt voor in vochtige open bossen en langs bosranden en boomgaarden en gebruikt hier iep, zoete kers en wilgensoorten als waardplant. In het plangebied ontbreken geschikte habitats en waardplanten voor de grote vos. Het voorkomen van deze soort is zodoende uit te sluiten.
- + De waardplanten van de kleine ijsvogelvlinder zijn wilde kamperfoelie; soms rode kamperfoelie of gecultiveerde kamperfoelie. Het habitat van deze vlindersoort bestaat uit gevarieerde, vochtige gemengde bossen of loofbossen, zoals elzenbroekbos. In het plangebied ontbreken waardplanten en geschikt habitat voor deze vlindersoort; het voorkomen van de kleine ijsvogelvlinder in het plangebied is uit te sluiten.

In het plangebied is tevens voor overige beschermde vlindersoorten geen geschikt habitat aanwezig. Hiermee is het voorkomen van andere beschermde vlindersoorten uitgesloten.

Volgens gegevens van de NDFF blijkt dat op een afstand van nul tot één kilometer van het plangebied de beschermde libellensoort gevlekte witsnuitlibel (§3.2 Wnb), beekrombout, bosbeekjuffer en gewone bronlibel alle §3.3 Wnb) voorkomen.

- + De gevlekte witsnuitlibel komt voor bij laagveenmoerassen en vegetatierijke vennen en duinplassen.
- + Het habitat van de beekrombout bestaat uit grotere beken, kleine rivieren en soms ook grote rivieren en in kanalen.
- + Het habitat van de bosbeekjuffer bestaat uit bovenlopen (soms middenlopen) van beschaduwde, koele, zuurstofrijke beken, die gekenmerkt worden door een natuurlijke morfologie.
- + De gewone bronlibel komt voornamelijk voor bij Schone, zuurstofrijke bovenlopen van beken, vaak met veel schaduw.

Binnen het plangebied is naast de enkele vijver geen oppervlaktewater aanwezig. De vijvers zijn ongeschikt voor de bovengenoemde en andere beschermde soorten libellen. Hiermee is het voorkomen van beschermde libellen in het plangebied uitgesloten.

4.2.3 Kevers en weekdieren

Volgens de gegevens van de NDFF en EIS Nederland komen binnen een afstand van tien kilometer van het plangebied geen beschermde kevers en weekdieren voor.

De beschermde houtkevers; vermiljoenkever, heldenbok en juchtleerkever (alle §3.2 Wnb) zijn vanuit de NDFF en EIS Nederland geen recente verspreidingsgegevens bekend. Deze soorten zijn afhankelijk van oude, holle of vrijstaande bomen of (natte) gebieden met veel dood hout. Deze habitattypen zijn niet aanwezig in het plangebied. Het voorkomen van deze beschermde houtkevers in het plangebied kan daarom worden uitgesloten.

Het vliegend hert (§3.3 Wnb) komt op een afstand van meer dan 10 kilometer van het plangebied. Het verspreidingsgebied van de soort is goed in kaart gebracht en komt voor in Nederland voor op de Veluwe, Het Reichswald/Rijk van Nijmegen, Zuid Limburg en Noord Twente. Vroeger werd de soort ook bij Breda aangetroffen. Gezien de verspreiding van de soort is het uitgesloten dat de soort voorkomt binnen het plangebied. Het voorkomen van het vliegend hert in het plangebied kan daarom worden uitgesloten.

De beschermde waterkevers brede geelrandwaterroofkever en gestreepte waterroofkever (beide §3.2 Wnb) zijn afhankelijk van grote wateren. Daarnaast is het voorkomen van brede geelgerande waterroofkever gelimiteerd tot voedselarme wateren van minimaal een hectare oppervlakte en is de gestreepte waterroofkever afhankelijk van sloten of andere wateren met voldoende oevervegetatie. Vanwege het ontbreken aan geschikt oppervlaktewater is het voorkomen van de brede geelgerande waterroofkever en gestreepte waterroofkever uitgesloten.

De aquatische weekdierensoorten platte schijfhoren en Bataafse stroommossel (beide §3.2 Wnb) stellen respectievelijk de volgende habitateisen: de aanwezigheid van waterplanten en stromend water (rivieren of beken). Vanwege het ontbreken van deze vereisten in de wateren in het plangebied, is het voorkomen van beschermde weekdieren in het plangebied uitgesloten.

4.2.4 Vissen

Uit de gegevens van de NDFF blijkt dat binnen vijf kilometer van het plangebied de beschermde vissoort grote modderkruiper (§3.3 Wnb) voorkomt.

De grote modderkruiper komt voor in ondiepe wateren met een dikke modderlaag en een uitbundige waterplantengroei. De grote modderkruiper kan mogelijk voorkomen in de sloot aan de noordkant van het plangebied. Het ontbreekt binnen het plangebied echter aan geschikt oppervlaktewater voor de grote modderkruiper. Het voorkomen van grote modderkruiper in het plangebied is derhalve uit te sluiten.

4.2.5 Reptielen en amfibieën

Amfibieën

Uit gegevens van RAVON, de NDFF en De amfibieën en reptielen van Nederland (Creemers & Van Delft, 2009) blijkt dat de volgende beschermde amfibieënsoorten voorkomen op een afstand van nul tot één kilometer van het plangebied: Alpenwatersalamander, kleine watersalamander, gewone pad, bruine kikker, bastaardkikker en vinpootsalamander (alle §3.3 Wnb). De heikikker, knoflookpad en poelkikker (alle §3.2 Wnb) komen binnen een afstand van één tot vijf kilometer van het plangebied voor.

De vijvers binnen het recreatiepark kunnen mogelijk gebruikt worden als voortplantingswater voor de algemene amfibiesoorten, zoals de Alpenwatersalamander, kleine watersalamander, gewone pad, bruine kikker en bastaardkikker. Het park kan verder dienen als land- en overwinteringshabitat voor deze soorten.

- + De Vinpootsalamander is een cultuurvliesende soort die nauwelijks voorkomt in het agrarisch gebied en steden en dorpen. Het ontbreekt binnen het plangebied aan geschikt leefgebied en het voorkomen van vinpootsalamander in het plangebied is dan ook uit te sluiten.
- + De heikikker is een soort die erg kritisch is ten aanzien van zijn habitat. Als voortplantingswateren gebruikt de heikikker voornamelijk heidevennen en wateren op hoog- en laagveen. In het rivierengebied wordt de soort gevonden in moerasachtige gebieden. Buiten de voortplantingsperiode houdt de heikikker zich op in vochtige hoge, dichte vegetaties, zoals vochtige heide, pijpenstrootjevegetatie, kruidenrijk vochtig grasland en in mindere mate in loofbos. Het ontbreekt binnen het plangebied en in de directe omgeving aan geschikt voortplantingswater. Het is derhalve tevens uitgesloten dat de heikikker het plangebied gebruikt als land- en overwinteringshabitat.
- + Poelkikker leeft vooral in vennen en hoogveenputten en heeft een voorkeur voor de landschapstypen heide en hoogveen, maar komt echter ook voor in landschapstypen stad en dorp en ruderaal terrein (Creemers et al., 2009). Het voortplantingswater van de poelkikker bestaat voornamelijk uit kleine wateren, rivierbegeleidende wateren, veedrinkpoelen en in sloten. De voorkeur lijkt uit te gaan naar vennen in bos en hei en wateren in hoogvenen, maar de soort komt ook ruim verspreid voor in kleipolders met kleine sloten en veel kwel. Hij heeft een voorkeur voor onbeschaduwde wateren, maar de oeverzone moet goed begroeid zijn. Het ontbreekt aan zowel voortplantingswateren binnen het plangebied en in de directe omgeving daarvan. Het is dan ook uitgesloten dat de poelkikker het plangebied gebruikt als land- en overwinteringshabitat.
- + Het voortplantingsbiotoop van de knoflookpad bestaat vaak uit vrij grote en diepe poelen met een weelderige onderwater- en oevervegetatie en een voedselrijk karakter. Het ontbreekt binnen en in de directe omgeving van het plangebied aan geschikt voortplantingswateren voor de knoflookpad. Het voorkomen van de soort binnen het plangebied is dan ook uitgesloten.

Effectbeoordeling

De vijvers verspreid over het plangebied en de Rooije plas ten westen van het plangebied dienen mogelijk als voortplantingswater voor de gewone pad, bruine kikker, kleine watersalamander en bastaardkikker. Het recreatiepark kan ook dienen als land- en overwinteringshabitat voor deze soorten. Voor deze soorten geldt in provincie Noord-Brabant, in het kader van ruimtelijke ontwikkeling, een vrijstelling van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming. Het nemen van mitigerende maatregelen is voor deze soorten niet noodzakelijk, wel blijft voor deze soorten de zorgplicht gelden, zie §1.3 van dit rapport.

Alpenwatersalamander gebruikt de vijvers binnen het plangebied en de Rooije plas ten westen van het plangebied mogelijk als voortplantingswater en het recreatiepark als land- en overwinteringshabitat. De voorgenomen plannen zorgen ervoor dat mogelijk voortplantingswater en land-, overwinteringshabitat verdwijnt. Daarnaast wordentijdens de werkzaamheden mogelijk individuen van Alpenwatersalamander verwond of gedood. In de omgeving van het plangebied blijft echter voldoende voortplantingswater en land- en overwinteringshabitat aanwezig voor de Alpenwatersalamander en met het realiseren van oppervlaktewater bij het herinrichten van het park, zal nieuw leefgebied gecreëerd worden voor de soort. Wel is het noodzakelijk om mitigerende maatregelen te treffen voor de Alpenwatersalamander.

Mitigerende maatregelen

Voor Alpenwatersalamander geldt geen vrijstelling van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming. De Alpenwatersalamander is een soort van tabel 2 van de voormalige Flora- en faunawet. Onder de Wet natuurbescherming mag voor deze soorten gebruik worden gemaakt van een goedgekeurde gedragscode. In dit geval dient aantoonbaar gewerkt te worden volgens de gedragscode flora en fauna voor Ruimtelijke ontwikkeling en inrichting van de Vereniging Stadswerk Nederland. Voor het zorgvuldig handelen dient de volgende werkwijze te worden gehanteerd:

- + Het verwijderen van begroeiing en het uitvoeren van graafwerkzaamheden onder bomen en struiken vindt plaats in de periode buiten de overwinteringsperiode van deze soorten. De overwinteringsperiode duurt van 1 november – 15 maart.
- + De vijvers die worden verwijderd dienen leeggehaald te worden buiten het voortplantingsseizoen. Het voortplantingsseizoen loopt van april tot en met september.

Reptielen

Volgens de gegevens van de NDFF komen op een afstand van één tot vijf kilometer van het plangebied de hazelworm en levendbarende hagedis voor (beide §3.3 Wnb).

De levendbarende hagedis leeft bij voorkeur op enigszins vochtige heide of heide met vennen en in structuurrijke weg- en spoorbermen en ruigten. Het plangebied is matig geschikt voor deze soort en vormt geen belangrijk leefgebied voor levendbarende hagedis.

De hazelworm heeft een voorkeur voor bossen, bosranden, houtwallen, heide en weg- en spoorbermen. Je kan er de soort aantreffen op open plekken in het bos, in de bosranden, op kapvlaktes of langs bospaden en in tuinen. Deze soort komt voor in het natuurgebied "De Krim" dat ongeveer drie kilometer ten zuidoosten van het plangebied ligt. Het plangebied is geschikt voor de hazelworm en het kan dus niet worden uitgesloten dat de hazelworm voorkomt binnen het plangebied.

Effectbeoordeling

Het opschonen en herinrichten van het plangebied kan mogelijk zorgen voor het verstoren, verwonden en doden van de hazelworm en levendbarende hagedis in het plangebied. Binnen het plangebied en de directe omgeving blijft voldoende geschikt leefgebied aanwezig voor beide soorten. Voor beide soorten geldt geen vrijstelling en het is daarom noodzakelijk om mitigerende maatregelen te treffen.

Mitigerende maatregelen

De voorgenomen plannen hebben mogelijk een effect op het leefgebied van de levendbarende hagedis. Om negatieve effecten op de levendbarende hagedis te voorkomen kan de Gedragscode Flora- en faunawet, ruimtelijke ontwikkeling & inrichting van de Vereniging Stadswerk worden toegepast. Aantoonbaar werken volgens deze gedragscode houdt in dat een plan van aanpak/ecologisch werkprotocol opgesteld dient te worden en dat zowel in de planvormingsfase als de realisatiefase begeleiding door een deskundige plaatsvindt.

Voorafgaand aan de activiteit dienen effect beperkende en/of mitigerende maatregelen te worden getroffen om het herstel zo snel mogelijk te laten plaatsvinden. De volgende maatregelen dienen te worden genomen:

- + Vegetatie verwijderen in de periode half augustus tot half april
- + Bodemwerkzaamheden uitvoeren in de periode half april tot en met half mei

Voor de hazelworm geldt voor ruimtelijke ontwikkelingen & inrichting een ontheffingsplicht. Nader onderzoek dient uit te wijzen of de hazelworm binnen het plangebied voorkomt en zo ja, of de voorgenomen plannen negatieve effecten hebben en welke mitigerende maatregelen genomen dienen te worden om een eventueel benodigde ontheffing te kunnen verkrijgen.

4.2.6 Vogels

Het plangebied is geschikt als foerageergebied voor diverse vogelsoorten. De bomen en struiken in het plangebied zijn geschikt als broedgebied voor

vogels. Tijdens het veldbezoek zijn koolmezen, merels, houtduiven, buizerd en een grote bonte specht waargenomen binnen plangebied. De huismus is waargenomen bij een woning aan de Haveltweg net ten noordoosten buiten het plangebied. Verspreid over het gebied zijn meerdere nesten van vogels waargenomen in de bomen. Deze aangetroffen nesten behoren tot vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Er zijn geen jaarrond beschermde vogelnesten, zoals roofvogelhorsten, waargenomen in het plangebied.

Uit de gegevens van de NDFF blijkt dat binnen een kilometer van het plangebied steenuil en kerkuil zijn waargenomen. Het grasland en agrarisch land aan de westkant van het plangebied dient mogelijk als foerageergebied voor deze uilensoorten. De woning, receptiegebouw en recreatiewoningen bieden geen nestmogelijkheden voor beide uilensoorten.

Uit gegevens van NDFF blijkt dat in de omgeving van het plangebied de aanwezigheid bekend is van huismussen en gierzwaluwen. Het ontbreekt bij de gebouwen aan geschikte nestplekken voor gierzwaluwen. Bevindingen van het veldbezoek tonen aan dat de woning aan de noordkant van het plangebied mogelijkheden biedt voor nestplekken van huismussen. De vogels kunnen bijvoorbeeld nestelen in openingen achter dakpannen, dakgoten of achter kantpannen. Ondanks dat geen sporen van nesten van huismussen zijn waargenomen, is de aanwezigheid van nestplekken niet uit te sluiten. Aangezien het veldonderzoek buiten het broedseizoen is uitgevoerd, is niet nader te bepalen of huismusnesten in het plangebied aanwezig zijn en zo ja, hoeveel huismusnesten het betreft. Indien nesten van huismussen aanwezig zijn, hebben de voorgenomen plannen tot gevolg dat nestplekken worden vernietigd. Voor vernietiging is een ontheffing van de Wet natuurbescherming noodzakelijk. Daarnaast is het plangebied mogelijk geschikt als foerageergebied voor huismussen.

Effectbeoordeling

Het herinrichten van het plangebied zal mogelijk leiden tot het verdwijnen van broed- en foerageergebied voor algemene vogelsoorten. In de omgeving blijft echter voldoende geschikt broed- en foerageergebied over, waardoor er geen negatief effect plaatsvindt op broed- en foerageergebied van algemene vogelsoorten. Daarnaast blijft het plangebied geschikt als foerageer- en broedgebied voor algemene vogelsoorten. Voor de algemeen voorkomende vogelsoorten geldt dat, indien exemplaren aan het broeden zijn, het verwijderen van bomen en struiken niet kan plaatsvinden zonder deze dieren te verstoren.

De woning biedt mogelijkheden voor verblijfplaatsen van de huismus. Verblijfplaatsen van de huismus zijn jaarrond beschermd. Indien

verblijfplaatsen van huismus aanwezig zijn, leidt sloop van de woning tot vernietiging van verblijfplaatsen en daarmee tot overtreding van de Wet natuurbescherming. Het plangebied dient mogelijk ook als foerageergebied voor de huismus en het opschonen en herinrichten van het recreatiepark kan mogelijk leiden tot het vernietigen van essentieel leefgebied voor de huismus en dit leidt mogelijk tot overtreding van de Wet natuurbescherming.

De voorgenomen plannen hebben mogelijk een effect op het foerageergebied van uilen. In de directe omgeving van het plangebied blijft echter voldoende foerageergebied aanwezig voor uilen. De voorgenomen plannen hebben daardoor geen significant negatief effect op het foerageergebied van uilen. Het is dan ook niet noodzakelijk mitigerende maatregelen te treffen.

Mitigerende maatregelen

Door bomen en struiken in het plangebied buiten het broedseizoen van vogels te verwijderen/snoeien wordt voorkomen dat negatieve effecten zullen optreden ten aanzien van broedende vogels. Broedende vogels en de directe omgeving hiervan zijn strikt beschermd. Het broedseizoen loopt globaal van half maart tot en met juli. In het kader van de Wet natuurbescherming wordt echter geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode.

Nader onderzoek dient uit te wijzen of en essentieel foerageergebied voor de huismus in het plangebied aanwezig is en zo ja, of de voorgenomen plannen negatieve effecten hebben en welke mitigerende maatregelen genomen dienen te worden om een eventueel benodigde ontheffing te kunnen verkrijgen.

4.2.7 Zoogdieren

Vleermuizen

Uit de Atlas van de Nederlandse vleermuizen (1997), Korsten en Regelink (2010) blijkt dat de soorten gewone dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis, gewone grootoorvleermuis, watervleermuis, franjestaart, bosvleermuis en ruige dwergvleermuis (alle §3.2 Wnb) voorkomen binnen een radius van tien kilometer van het plangebied.

Het plangebied is geschikt als foerageergebied voor vleermuizen en het is aannemelijk dat regelmatig vliegactiviteit van vleermuizen in het plangebied plaatsvindt.

In de bomen in het plangebied zijn hollen waargenomen die mogelijk als verblijfplaats voor vleermuizen kunnen dienen. Het is dan ook niet uitgesloten dat er verblijfplaatsen van vleermuizen in de bomen binnen het recreatiepark voorkomen.

De woning en receptiegebouw bieden met de dakpannen, spleten en kieren meerdere mogelijkheden voor vleermuizen. Het is dan ook niet uitgesloten dat er verblijfplaatsen van vleermuizen in de gebouwen aanwezig zijn. Het

toiletgebouw binnen het plangebied is ongeschikt bevonden als verblijfplaats en ook bij de recreatiewoningen die mogelijk worden gesloopt zijn er geen geschikt locaties gevonden waar vleermuizen kunnen verblijven. De belevingsroute die van het oosten naar westen door het plangebied loopt kan mogelijk worden gebruikt als vliegroute voor vleermuizen.

Overige zoogdieren

Uit gegevens van de NDFF blijkt dat in de omgeving van het plangebied (0-1 km) de volgende soorten voorkomen: bosmuis, eekhoorn, egel, haas, konijn, ree, veldmuis en wilde zwijn (alle §3.3 Wnb).

Op een afstand van één tot vijf kilometer van het plangebied komen volgens gegevens van de NDFF aardmuis, bunzing, das, huisspitsmuis, vos en wezel (alle §3.3 Wnb).

In het plangebied zijn geen meerdere molshopen waargenomen en sporen van konijnen. Het plangebied kan (onderdeel) vormen van het leefgebied van algemene soorten grondgebonden zoogdieren zoals mol, egel, konijn en diverse algemene (spits)muisensoorten.

Ook is het voorkomen van de zwaardere beschermde eekhoorn binnen het plangebied niet uit te sluiten. Tijdens het veldbezoek zijn er nesten die mogelijk zijn gemaakt door de eekhoorn. De nesten van de eekhoorn zijn echter erg moeilijk te determineren.

Mogelijk gebruikt de das het plangebied als onderdeel van zijn leefgebied, voornamelijk het agrarisch land aan de westkant van het plangebied.

In 2018 is een dode bunzing waargenomen aan de N272 ten zuiden van het plangebied en mogelijk komt ook de wezel voor in het plangebied. De bunzing en wezel komen voor in structureel kleinschalig (cultuur) landschap met voldoende dekking, maar voor beide soorten is het belangrijk dat er water in de omgeving aanwezig is. Voor alle marterachtigen geldt dat ze gebruik maken van meerdere rustplaatsen en vaak maken ze gebruik van holen van andere dieren, zoals de holen van konijnen. Ook kunnen duurzame constructies zoals kelders, schuurtjes, stallen, houtstapels, holle bomen en puinstapels als vaste verblijfplaats gebruikt worden. Het grootste deel van het plangebied is geschikt als foerageergebied voor marters en het voorkomen van de soorten kan dan ook niet uitgesloten worden. De leegstaande en ingestorte recreatiewoningen zijn matig geschikt als tijdelijke rustplaats gebruikt worden en ongeschikt als vaste rust- en voortplantingsplaats.

Effectbeoordeling

Het plangebied is geschikt als foerageergebied voor vleermuizen. Het herinrichten van het park zal niet leiden tot het verloren gaan van foerageergebied voor vleermuizen. Het bouwen van recreatiewoningen en herinrichten van het plangebied zal mogelijk leiden tot een tijdelijke toename van lichtverstorend effect in het gebied. Dit kan mogelijk negatief effect hebben op

vleermuissoorten die licht niet of nauwelijks tolereren zoals de gewone grootoorvleermuis en soorten van het genus *Myotis*.

De bomenrij langs de belevingsroute dient mogelijk als vliegroute van vleermuizen. Het herinrichten van het park zal geen invloed hebben op de belevingsroute. Mogelijk zullen enkele bomen worden verwijderd uit de belevingsroute, maar dit zal geen effect hebben op de vliegroute. Het plaatsen van extra verlichting kan mogelijk wel voor verstoring zorgen voor soorten die niet of nauwelijks licht tolereren.

Het woonhuis en receptiegebouw bieden mogelijkheden voor gebouwbewonende vleermuizen. Indien verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn, hebben de voorgenomen plannen tot gevolg dat deze verblijfplaatsen worden verstoord of vernietigd. Verblijfplaatsen van vleermuizen zijn jaarrond beschermd. Voor vernietiging is een ontheffing van de Wet natuurbescherming noodzakelijk. Het is daarom noodzakelijk om gedurende de periode mei t/m september vervolgonderzoek uit te voeren om te kunnen uitsluiten dat vleermuisverblijfplaatsen in de bebouwing aanwezig zijn.

Mogelijk behoort het plangebied tot het leefgebied van een aantal algemeen voorkomende grondgebonden zoogdieren van §3.3 Wnb zoals egel, konijn, haas, vos en algemene (spits)muizensoorten. Het slopen van de gebouwen en het herinrichten van het plangebied zal mogelijk leiden tot het verstoren en vernietigen van verblijfplaatsen van bovengenoemde soorten.

Het grasland en agrarisch gebied aan de westkant van het plangebied vormt mogelijk deel uit van het leefgebied van de das. Het plaatsen van het zonnepark kan daar mogelijk effect op hebben. In de directe omgeving van het plangebied blijft echter voldoende geschikt foerageergebied aanwezig en de het is daarom niet noodzakelijk om mitigerende maatregelen te treffen.

Het kan niet worden uitgesloten dat de eekhoorn voorkomt binnen het plangebied. Het kappen van enkele bomen binnen het plangebied zal echter geen significant effect hebben op het leefgebied van de eekhoorn. Wanneer aantoonbaar volgens een goedgekeurde gedragscode wordt gewerkt, hoeft geen ontheffing te worden verkregen voor het kappen van bomen met eekhoornnesten. De gedragscode geldt dan als vrijstelling. Wel moeten er mitigerende getroffen worden.

Het plangebied vormt vermoedelijk onderdeel van het leefgebied van de wezel en bunzing. Beide soorten hebben een relatief groot territorium. Het herinrichten van het vakantiepark zal geen significant effect hebben op het leefgebied van beide soorten. Er blijft binnen het plangebied en in de directe omgeving voldoende leefgebied beschikbaar de kleine marters. Het is daarom niet noodzakelijk om mitigerende maatregelen te treffen.

Mitigerende maatregelen

De bomenrij aan de beleevingsroute dient mogelijk als vliegroute voor vleermuizen. Het weghalen van enkele bomen in de rij zal niet leiden tot een verstoring van de vliegroute, mits de afstand tussen de bomen minder dan 25 meter blijft. Het plaatsen van verlichting langs de beleevingsroute kan mogelijk wel tot verstoring zorgen voor vleermuizen die geel en wit licht niet tolereren. Daarom wordt geadviseerd om de verlichting minimaal te houden, naar beneden te laten richten en lampen met aangepaste armaturen te gebruiken die onnodige verstrooiing van licht tegengaan. Er kan gedacht worden aan dynamische verlichting die reageert op aanwezigheid van mensen of voertuigen om zo het branden van de verlichting en de intensiteit te regelen. Ook kan vleermuisvriendelijke verlichtingskleur gebruikt worden, bijvoorbeeld amberkleurig licht, dat minder goed of helemaal niet door vleermuizen wordt waargenomen.

Het woonhuis, receptiegebouw en bomen met holtes kunnen mogelijk dienen als verblijfplaats voor vleermuizen. Nader onderzoek naar vleermuizen gedurende de periode half mei t/m september dient te worden uitgevoerd om te kunnen bepalen wat de effecten zijn van de voorgenomen plannen op de mogelijke vliegroute en verblijfplaatsen van vleermuizen. Op basis daarvan kunnen de benodigde mitigerende maatregelen worden vastgesteld om een eventuele ontheffing van de Wet natuurbescherming te kunnen verkrijgen.

De voorgenomen plannen hebben mogelijk een negatief effect op egel, vos, konijn, haas en diverse algemene (spits)muizensoorten. Voor deze soorten geldt in provincie Noord-Brabant in het kader van ruimtelijke ontwikkeling een vrijstelling van de verbodsbepalingen, met uitzondering van het verbod tot het opzettelijk doden, van de Wet natuurbescherming. Het is derhalve niet noodzakelijk om mitigerende maatregelen te nemen. Wel geldt de zorgplicht voor deze soort. Dit houdt in dat handelingen (of het nalaten hiervan) waarvan men weet, of redelijkerwijs kan vermoeden, dat ze nadelig zijn voor planten en/of dieren, niet mogen worden uitgevoerd.

De voorgenomen plannen hebben mogelijk een effect op het leefgebied van de eekhoorn. Voor dit project kan de Gedragscode Flora- en faunawet, ruimtelijke ontwikkeling & inrichting van de Vereniging Stadswerk worden toegepast. Aantonbaar werken volgens deze gedragscode houdt in dat een plan van aanpak/ecologisch werkprotocol opgesteld dient te worden en dat zowel in de planvormingsfase als de realisatiefase begeleiding door een deskundige plaatsvindt.

Voorafgaand aan de activiteit dienen effect beperkende en/of mitigerende maatregelen te worden getroffen om het herstel zo snel mogelijk te laten plaatsvinden. De volgende maatregelen dienen te worden genomen:

- + Kappen van bomen met eekhoornnesten buiten de voortplantingstijd. De voortplantingsperiode van eekhoorn loopt van december tot februari en van mei tot juni (www.zoogdiervereniging.nl).
- + Realiseren van alternatieve nestplekken in de vorm van nestkasten.
- + Bij nieuwe aanplant bij voorkeur voedselbomen en –struiken toepassen, zoals hazelaar, walnoot, eik, beuk en naaldbomen.

5 Conclusies

5.1 Beschermde gebieden

Gezien de relatief grote afstand tot het meest dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied (11 kilometer) is het redelijkerwijs uit te sluiten dat negatieve effecten ontstaan op het Natura 2000-gebied als gevolg van de voorgenomen plannen.

Ten aanzien van het NNB hebben de voorgenomen plannen geen (significant) negatief effect tot gevolg op de kernkwaliteiten van het gebied.

5.2 Beschermde soorten

In het plangebied komen mogelijk verschillende soorten voor die zijn beschermd onder paragrafen 3.1, 3.2 en 3.3 van de Wet natuurbescherming.

Soorten van paragraaf 3.1 van de Wet natuurbescherming

Het herinrichten van het plangebied zal mogelijk leiden tot het verdwijnen van broed- en foerageergebied voor algemene vogelsoorten. In de omgeving blijft echter voldoende geschikt broed- en foerageergebied over, waardoor er geen negatief effect plaatsvindt. Door bomen en struiken in het plangebied buiten het broedseizoen van vogels te verwijderen/snoeien wordt voorkomen dat negatieve effecten zullen optreden ten aanzien van broedende vogels. Broedende vogels en de directe omgeving hiervan zijn strikt beschermd. Het broedseizoen loopt globaal van half maart tot en met juli. In het kader van de Wet natuurbescherming wordt echter geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode.

Huismussen kunnen een vaste verblijfplaats hebben in het woonhuis en het plangebied als essentieel foerageergebied gebruiken. Het leefgebied en vaste verblijfplaatsen van huismussen zijn jaarrond beschermd. Nader onderzoek in de periode april – 20 juni voor huismus dient uit te wijzen of ze in het plangebied aanwezig zijn en zo ja, of de voorgenomen plannen negatieve effecten hebben op beide soorten en welke mitigerende maatregelen genomen dienen te worden om een eventueel benodigde ontheffing van de Wet natuurbescherming te kunnen verkrijgen.

Soorten van paragraaf 3.2 van de Wet natuurbescherming

Het plangebied is geschikt als foerageergebied voor vleermuizen. De voorgenomen ontwikkeling zal geen negatief effect hebben op de functie van het plangebied als foerageergebied.

De bomenrij langs de belevingsroute dient mogelijk als vliegroute voor vleermuizen. Het verwijderen van enkele bomen langs de route zal geen effect hebben op de vliegroute mits de afstand tussen de behouden bomen niet langer is dan 25 meter. Het plaatsen van verlichting langs de belevingsroute kan mogelijk wel tot verstoring zorgen voor vleermuizen die wit en geel licht niet tolereren. Daarom wordt geadviseerd om de verlichting minimaal te houden, naar beneden te laten richten en lampen met aangepaste armaturen te gebruiken die onnodige verstrooiing van licht tegengaan. Er kan gedacht worden aan dynamische verlichting die reageert op

aanwezigheid van mensen of voertuigen om zo het branden van de verlichting en de intensiteit te regelen. Ook kan vleermuisvriendelijke verlichtingskleur gebruikt worden, bijvoorbeeld amberkleurig licht, dat minder goed of helemaal niet door vleermuizen wordt waargenomen.

Bomen met holtes in het plangebied kunnen mogelijk dienen als verblijfplaats voor vleermuizen. Met het kappen van bomen met holtes kunnen mogelijk verblijfplaatsen van vleermuizen vernietigd worden. Indien er bomen met holtes gekapt gaan worden is het noodzakelijk om onderzoek uit te voeren naar verblijfplaatsen van vleermuizen in de te kappen bomen. Ook het woonhuis en het receptiegebouw kunnen mogelijk dienen als verblijfplaats voor vleermuizen. Het verloren gaan van verblijfplaatsen van vleermuizen kan leidt tot een overtreding op de Wet natuurbescherming. In dat geval is een ontheffing noodzakelijk. Om de functie van de gebouwen en mogelijke bomen met holtes voor vleermuizen vast te kunnen stellen is het noodzakelijk om in de periode mei t/m september vervolgonderzoek uit te voeren.

Soorten van paragraaf 3.3. van de Wet natuurbescherming

De amfibiesoorten gewone pad, bruine kikker, kleine watersalamander en bastaardkikker gebruiken mogelijk de vijvers binnen het plangebied als voortplantingswater en het park als land- en overwinteringshabitat. Als gevolg van de voorgenomen plannen kunnen exemplaren van deze soorten worden verstoord en gedood en verdwijnt een gedeelte van het leefgebied. Voor deze amfibiesoorten geldt in provincie Noord-Brabant, in het kader van ruimtelijke ontwikkeling, een vrijstelling van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming. Wel blijft voor deze soorten de zorgplicht gelden, zie §1.3 van dit rapport.

Alpenwatersalamander gebruikt het plangebied mogelijk als voortplantingshabitat, land- en overwinteringshabitat. De voorgenomen plannen zorgen ervoor dat land-, overwinteringshabitat verdwijnt en tijdens de werkzaamheden worden mogelijk individuen van Alpenwatersalamander verwond of gedood. Voor Alpenwatersalamander geldt geen vrijstelling van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming. De Alpenwatersalamander is een soort van tabel 2 van de voormalige Flora- en faunawet. Onder de Wet natuurbescherming mag voor deze soorten gebruik worden gemaakt van een goedgekeurde gedragscode. In dit geval dient aantoonbaar gewerkt te worden volgens de gedragscode flora en fauna voor Ruimtelijke ontwikkeling en inrichting van de Vereniging Stadswerk Nederland.

Voor het zorgvuldig handelen dient de volgende periode en werkwijze te worden gehanteerd:

- + Het verwijderen van begroeiing en uitvoeren van graafwerkzaamheden in de groenstrook vindt plaats in de periode buiten de overwinteringsperiode van deze soorten. De overwinteringsperiode duurt grofweg van 1 november – 15 maart.
- + Het leeghalen van de vijvers buiten het voortplantingsseizoen die grofweg loopt van april tot en met september.

Het plangebied is voor een aantal grondgebonden zoogdieren van §3.3 van de Wet natuurbescherming, zoals egel, konijn en diverse algemene (spits)muizensoorten, geschikt als (onderdeel van hun) leefgebied. Het plangebied zal na de voorgenomen

plannen wederom geschikt zijn als foerageergebied, echter kunnen de werkzaamheden wel leiden tot het vernietigen en verstoren van het leefgebied van bovengenoemde soorten. Voor deze soorten geldt in provincie Noord-Brabant in het kader van ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming. Wel blijft voor deze soorten de zorgplicht gelden, zie §1.3 van dit rapport.

Zeer vermoedelijk komt de eekhoorn voor binnen het plangebied. Het kappen van enkele bomen binnen het plangebied zal echter geen significant effect hebben op het leefgebied van de eekhoorn. Wel wordt geadviseerd om:

- + Kappen van bomen met eekhoornnesten buiten de voortplantingstijd. De voortplantingsperiode van eekhoorn loopt van december tot februari en van mei tot juni (www.zoogdiervereniging.nl).
- + Realiseren van alternatieve nestplekken in de vorm van nestkasten.
- + Bij nieuwe aanplant bij voorkeur voedselbomen en –struiken toepassen, zoals hazelaar, walnoot, eik, beuk en naaldbomen.

De levendbarende hagedis komt mogelijk voor binnen het plangebied. Voor de levendbarende hagedis geldt geen vrijstelling van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming. Deze soort is een tabel 2 soort van de voormalige Flora- en faunawet. Onder de Wet natuurbescherming mag voor deze soorten gebruik worden gemaakt van een goedgekeurde gedragscode. In dit geval dient aantoonbaar gewerkt te worden volgens de gedragscode flora en fauna voor Ruimtelijke ontwikkeling en inrichting van de Vereniging Stadswerk Nederland.

Voor het zorgvuldig handelen dient de volgende periode en werkwijze te worden gehanteerd:

- + Het verwijderen van de begroeiing in de periode half augustus tot half april
- + Graafwerkzaamheden uitvoeren in de periode half april tot en met half mei

Het voorkomen van de hazelworm binnen het plangebied kan niet worden uitgesloten. Indien de soort voorkomt binnen het plangebied geldt voor ruimtelijke ontwikkelingen & inrichting een ontheffingsplicht. Nader onderzoek dient uit te wijzen of de hazelworm binnen het plangebied voorkomt en zo ja, of de voorgenomen plannen negatieve effecten hebben en welke mitigerende maatregelen genomen dienen te worden om een eventueel benodigde ontheffing te kunnen verkrijgen.

5.3 Advies en aanbevelingen

De volgende maatregelen dienen te worden genomen om overtreding van de Wet natuurbescherming te voorkomen:

1. Het verwijderen van bomen en struiken in het plangebied wordt uitgevoerd buiten het broedseizoen van vogels. Het broedseizoen loopt globaal van half maart tot en met juli. In het kader van de Wet natuurbescherming wordt voor het broedseizoen echter geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode.
2. Het verwijderen van begroeiing en uitvoeren van graafwerkzaamheden vindt plaats in de periode buiten de overwinteringsperiode van de

Alpenwatersalamander soorten. De overwinteringsperiode duurt grofweg van 1 november – 15 maart.

3. Het leeghalen van de vijvers buiten het voortplantingsseizoen die grofweg loopt van april tot en met september.
4. De eekhoorn komt vermoedelijk voor binnen het plangebied en heeft mogelijk nesten in de bomen die worden gekapt. Het kappen van enkele bomen heeft geen significant effect op het leefgebied van de eekhoorn. Voorafgaand aan de activiteit dienen effect beperkende en/of mitigerende maatregelen te worden getroffen om het herstel zo snel mogelijk te laten plaatsvinden. De volgende maatregelen dienen te worden genomen:
 - + Kappen van bomen met eekhoornnesten buiten de voortplantingstijd. De voortplantingsperiode van eekhoorn loopt van december tot februari en van mei tot juni (www.zoogdiervereniging.nl).
 - + Realiseren van alternatieve nestplekken in de vorm van nestkasten.
 - + Bij nieuwe aanplant bij voorkeur voedselbomen en –struiken toepassen, zoals hazelaar, walnoot, eik, beuk en naaldbomen.
5. De belevingsroute dient mogelijk als vliegroute voor vleermuizen. Om verstoring te voorkomen op vleermuissoorten die geel en wit licht niet tolereren wordt geadviseerd om amberkleurig licht te gebruiken, verlichting naar beneden te schijnen of lichtverstrooiing tegen te gaan door middel van aangepaste armaturen op de lampen.
6. Met het kappen van bomen met holtes kunnen mogelijk verblijfplaatsen van vleermuizen vernietigd worden. Indien er bomen met holtes gekapt gaan worden is het noodzakelijk om onderzoek uit te voeren naar verblijfplaatsen van vleermuizen in de te kappen bomen. Dit kan worden uitgevoerd in de actieve periode van de vleermuizen (april t/m september) door de holtes te controleren op aanwezigheid van vleermuizen.
7. Nader onderzoek naar verblijfplaatsen van vleermuizen in het receptiegebouw en woonhuis wordt uitgevoerd gedurende de periode 15 mei t/m 30 september om het eventueel aantasten van verblijfplaatsen te kunnen uitsluiten. Indien een verblijfplaats aanwezig is, is het noodzakelijk een ontheffing van de Wet natuurbescherming aan te vragen en mitigerende maatregelen te treffen.
8. Nader onderzoek naar huismussen wordt uitgevoerd gedurende de periode april – 20 juni om het eventueel aantasten van verblijfplaatsen en essentieel foerageergebied te kunnen uitsluiten bij de gebouwen. Indien een verblijfplaats aanwezig is, is het noodzakelijk een ontheffing van de Wet natuurbescherming aan te vragen en mitigerende maatregelen te treffen.
9. De levendbarende hagedis komt mogelijk in het plangebied voor en om negatieve effecten op de soort te voorkomen wordt geadviseerd om de begroeiing buiten de periode half april t/m half augustus te verwijderen en graafwerkzaamheden uit te voeren in de periode half april tot en met half mei.
10. Nader onderzoek naar hazelworm dient uitgevoerd te worden in de periode juni-september om het voorkomen van de soort uit te sluiten. Indien een verblijfplaats aanwezig is, is het noodzakelijk een ontheffing van de Wet natuurbescherming aan te vragen en mitigerende maatregelen te treffen.

5.4 Gevolgen voor (het tijdspad van) de voorgenomen plannen

Vleermuizen

- + Het nader onderzoek dient te worden uitgevoerd in de periode half mei t/m september. Het betreft onderzoek dat met drie rondes in de periode half mei t/m half juli en twee onderzoeksrondes in de periode half augustus t/m september uitgevoerd dient te worden.
- + Mochten er geen verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen worden dan vormen vleermuizen geen belemmering voor de sloop van de woning en receptiegebouw.
- + Bij het aantreffen van verblijfplaatsen dient een ontheffing van de Wet natuurbescherming te worden aangevraagd bij de provincie Noord-Brabant. De aanvraag kan pas worden ingediend als het nader onderzoek helemaal is afgerond. De aanvraag van een ontheffing Wet natuurbescherming duurt maximaal 20 weken, maar kan ook worden gekoppeld aan dede Omgevingsvergunning. De gemeente of Omgevingsdienst heeft ongeveer 26 weken nodig om uw vergunning in orde te maken, gerekend vanaf het moment dat u uw aanvraag heeft ingestuurd. Als u niet alle gevraagde informatie bij uw aanvraag meestuurt, duurt de afhandeling langer.
- + Voor het aanvragen van een ontheffing dient een mitigatieplan/activiteitenplan te worden opgesteld ten behoeve van de verblijfplaatsen van vleermuizen.

Huismus

- + Het nader onderzoek dient te worden uitgevoerd in de periode april tot 20 juni. Het betreft onderzoek dat met twee rondes uitgevoerd kan worden.
- + Mochten er geen verblijfplaatsen en essentieel foerageergebied van huismussen aangetroffen worden dan vormen huismussen geen belemmering voor de sloop van de woning en het opschonen van de vegetatie.
- + Bij het aantreffen van verblijfplaatsen dient een ontheffing van de Wet natuurbescherming te worden aangevraagd bij de provincie Noord-Brabant. De aanvraag kan pas worden ingediend als het nader onderzoek helemaal is afgerond. De aanvraag van een ontheffing Wet natuurbescherming duurt maximaal 20 weken en is te koppelen aan de Omgevingsvergunning. De gemeente of Omgevingsdienst heeft ongeveer 26 weken nodig om uw vergunning in orde te maken, gerekend vanaf het moment dat u uw aanvraag heeft ingestuurd. Als u niet alle gevraagde informatie bij uw aanvraag meestuurt, duurt de afhandeling langer.
- + Voor het aanvragen van een ontheffing dient een mitigatieplan/activiteitenplan te worden opgesteld ten behoeve van de verblijfplaatsen en mogelijk foerageergebied van huismussen.

Hazelworm

- + Het nader onderzoek dient te worden uitgevoerd in de periode juni-september.
- + Mocht er geen hazelworm worden waargenomen dan vormt de soort geen belemmering voor de werkzaamheden
- + Bij het aantreffen van de soort dient een ontheffing van de Wet natuurbescherming te worden aangevraagd bij de provincie Noord-Brabant. De aanvraag kan pas worden ingediend als het nader onderzoek helemaal is afgerond. De aanvraag van een ontheffing Wet natuurbescherming duurt

maximaal 20 weken en is te koppelen aan de Omgevingsvergunning. De gemeente of Omgevingsdienst heeft ongeveer 26 weken nodig om uw vergunning in orde te maken, gerekend vanaf het moment dat u uw aanvraag heeft ingestuurd. Als u niet alle gevraagde informatie bij uw aanvraag meestuurt, duurt de afhandeling langer.

- + Voor het aanvragen van een ontheffing dient een mitigatieplan/activiteitenplan te worden opgesteld ten behoeve van de verblijfplaatsen en mogelijk foerageergebied van huismussen.

Tabel 1. Overzicht mogelijk aanwezige en aangetroffen beschermde soorten

Soort(groep)	Bescherming	Functie plangebied	Mogelijk effect	Ontheffing nodig	Maatregelen
Algemene amfibieën	§3.3 Wnb	Voortplantingshabitat, landhabitat en overwinteringshabitat	Ja	Nee, algehele vrijstelling	-
Alpenwatersalamander	§3.3 Wnb	Voortplantingshabitat, landhabitat en overwinteringshabitat	Ja	Nee, op voorwaarde uitvoeren maatregelen	Verwijderen van begroeiing en uitvoeren van graafwerkzaamheden in de periode 15 maart t/m oktober
Levendbarende hagedis	§3.3 Wnb	Leefgebied	Ja	Nee, op voorwaarde uitvoeren maatregelen	begroeiing verwijderen buiten de periode half april t/m half augustus en graafwerkzaamheden uitvoeren in de periode half april tot en met half mei
Hazelworm	§3.3 Wnb	Leefgebied	Ja	Mogelijk	Nader onderzoek in de periode juni-september
algemene (spits)muisensoorten	§3.3 Wnb	Verblijfplaatsen	Ja	Nee, algehele vrijstelling	-
Grondgebonden zoogdieren	§3.3 Wnb	Leef- en foerageergebied	Ja	Nee, algehele vrijstelling	-
Eekhoorn	§3.3 Wnb	Leefgebied	Ja	Nee, op voorwaarde uitvoeren maatregelen	Zie 5.4
Vleermuizen	§3.2 Wnb	Foerageergebied	Nee	-	-
Vleermuizen	§3.2 Wnb	Vliegroue verblijfplaatsen	Ja	Mogelijk	Nader onderzoek in de periode half mei t/m september
Vleermuizen	§3.2 Wnb	Vliegroue	Nee, mits de afstand tussen de behouden bomen niet langer is dan 25 meter	-	-
Vogels	§3.1 Wnb (nest niet jaarrond beschermd)	Foerageer- en broedgebied	Ja	Nee, op voorwaarde uitvoeren maatregelen	Verwijderen en/of snoeien van begroeiing buiten het broedseizoen
Huismussen	§3.1 Wnb (nest jaarrond beschermd)	Nestplaats en foerageergebied	Ja	Mogelijk	Nader onderzoek in de periode juni – 15 juli

Soort(groep)	Bescherming	Functie plangebied	Mogelijk effect	Ontheffing nodig	Maatregelen
Uilen	§3.1 Wnb (nest jaarrond beschermd)				

Geraadpleegde bronnen

Literatuur

- + Bij12. Huismus *Passer domesticus*. Kennisdocument. Versie 1.0 Juli 2017
- + Bij12. Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*. Kennisdocument. Versie 1.0 Juli 2017
- + Bij12. Gierzwaluw. *Apus apus*. Kennisdocument. Kennisdocument. Versie 1.0 Juli 2017
- + Bos F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhoff, De Vlinderstichting, 2006. De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming (Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionoidea). Nederlandse Fauna 7. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.
- + Creemers R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (RAVON) (redactie). 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland, Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey Nederland, Leiden.
- + Korsten, E. en Regelink J.R. Herkennen van potentiële vleermuiswaarden: in het kader van quickscans en andere ecologisch vooronderzoek. Zoogdiervereniging- rapport 2010.44. Zoogdiervereniging, Nijmegen.
- + Limpens, H., K. Mostert, W. Bongers, 1997. Atlas van de Nederlandse vleermuizen, onderzoek naar verspreiding en ecologie. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- + Ministerie van Economische Zaken. Brochure: Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen, lees hier wat de Wet natuurbescherming daarover regelt. Versie 1.3 december 2016.
- + Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, 2002. De Nederlandse libellen (Odonata). Nederlandse Fauna 4. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.

Internet

- + Natura 2000-gebieden, www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/googlemapszoek2.aspx, 27-11-2017
- + Kernkwaliteiten GNN en GO, http://kaarten.gelderland.nl/viewer/app/thema_kernkwaliteiten, 27-11-2017
- + NDFF - quickscanhulp.nl 4-12-2018 10:29:21
- + <http://www.netwerkecologischemonitoring.nl/dataloket>
- + www.compendiumvoordeleefomgeving.nl
- + www.eis-nederland.nl
- + www.libellennet.nl
- + www.soortenbank.nl
- + www.telmee.nl
- + www.vlindernet.nl
- + www.waarneming.nl
- + www.zoogdiervereniging.nl
- + www.verspreidingsatlas.nl

Bijlage 1 Wet- en regelgeving

Wet natuurbescherming

In Nederland is de bescherming van natuurwaarden sinds 1 januari 2017 geregeld in de Wet natuurbescherming. Deze wet regelt de bescherming van soorten, gebieden en houtopstanden en vervangt daarmee de Flora- en faunawet, Natuurbeschermingswet 1998 en Boswet. Daarnaast geldt per provincie beleid voor de bescherming van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) (voorheen de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) genoemd).

Soortbescherming

Op het gebied van soortbescherming is het uitgangspunt van de Wet natuurbescherming dat geen schade mag worden gedaan aan beschermde dieren of planten, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan; het 'nee, tenzij-principe'.

De Wet natuurbescherming kent een apart beschermingsregime voor soorten van de Vogelrichtlijn, een apart beschermingsregime voor soorten van de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern en het Verdrag van Bonn en een apart beschermingsregime voor andere soorten, die vanuit nationaal oogpunt beschermd worden. Elk van deze beschermingsregimes kent zijn eigen verbodsbepalingen en vereisten voor vrijstelling of ontheffing van de verboden. De Wet natuurbescherming kent de volgende drie categorieën beschermde soorten:

1. Alle van nature in Nederland in het wild levende vogels beschermd volgens het beschermingsregime van de Europese Vogelrichtlijn;
2. Soorten, niet vogels zijnde, van de Europese Habitatrichtlijn bijlage IV onderdeel a, het Verdrag van Bern bijlage II en het Verdrag van Bonn bijlage I, voor zover hun natuurlijke verspreidingsgebied zich in Nederland bevindt;
3. 'Andere soorten', waaronder soorten die vanuit nationaal oogpunt bescherming behoeven.

De drie beschermingsregimes kennen elk hun eigen verbodsbepalingen. De verbodsbepalingen voor vogels en overige Europese soorten (categorie 1 en 2) zijn letterlijk overgenomen uit respectievelijk de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. Voor de andere, 'nationaal' beschermde soorten (categorie 3) gelden verbodsbepalingen die geïnspireerd zijn op de Habitatrichtlijn, maar in sommige opzichten minder streng zijn. In tabel 1 zijn de verbodsbepalingen per regime weergegeven.

Om af te mogen wijken van de verbodsbepalingen via een ontheffing of vrijstelling moet aan drie criteria zijn voldaan:

- + Er mag alleen van de verbodsbepalingen worden afgeweken als er geen andere bevredigende oplossing voor de handeling mogelijk is;
- + Er moet sprake zijn van een in de wet genoemd belang. De wet geeft voor de verschillende beschermingsregimes aan wat die belangen zijn, zoals ruimtelijke ontwikkeling, volksgezondheid of openbare veiligheid;
- + Er mag geen afbreuk worden gedaan aan de staat van instandhouding van de soort.

Als aan deze drie vereisten voldaan is, kan een ontheffing worden verleend. Voor een aantal handelingen is bovendien vrijstelling mogelijk, bijvoorbeeld in de vorm van een provinciale verordening of een gedragscode.

Tabel 1. Verbodsbepalingen per categorie beschermde soorten

Categorie 1 (§ 3.1 Wnb)	Categorie 2 (§ 3.2 Wnb)	Categorie 3 (§ 3.3 Wnb)
Art 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen	Art 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen	Art 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen
Art 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen	Art 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	Art 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen
Art 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben	Art. 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen	-
Art 3.1 lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort	Art 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren	-
-	Art 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen	Art 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen

Zorgplicht

Voor alle in het wild levende planten en dieren, ook niet beschermde soorten, kent de Wet natuurbescherming een zorgplicht. De zorgplicht houdt in dat een ieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving. Dit betekent dat voorafgaand aan handelingen inzichtelijk moet zijn welke natuurwaarden aanwezig zijn, de kwetsbaarheid hiervan en de mogelijke gevolgen die de handeling hiervoor kan hebben. Bij de uitvoering van de handelingen dienen negatieve gevolgen zoveel mogelijk te worden voorkomen, dan wel beperkt of ongedaan te worden gemaakt. De zorgplicht is altijd van toepassing, ongeacht vrijstelling of ontheffing.

Natura 2000 (bron: Rijksoverheid)

In 2017 is de Wet natuurbescherming in werking getreden. De wet biedt een beschermingskader voor de flora en fauna binnen de aangewezen beschermde gebieden, de zogenaamde Natura 2000-gebieden en bijzondere nationale gebieden.

De wet bepaalt dat projecten en andere handelingen die de kwaliteit van de habitats kunnen verslechteren of die een verstoringseffect kunnen hebben op de soorten, niet mogen plaatsvinden zonder vergunning. Ook plannen moeten getoetst worden op hun gevolgen voor de Natura 2000-gebieden. Dit gebeurt met de habitattoets.

De habitattoets bestaat uit drie onderdelen:

- + oriëntatiefase (en vooroverleg);
- + verslechterings- en verstoringstoets;
- + passende beoordeling.

De oriëntatiefase maakt geen deel uit van de in de wet geregelde procedures. In de praktijk is deze stap nodig. Gezamenlijk met het bevoegd gezag wordt bepaald of goedkeuring van het plan nodig is en welke verdere procedure doorlopen moet worden. Afhankelijk van de kans en omvang van de effecten op een Natura 2000-gebied bestaat de vervolprocedure uit het uitvoeren van een verslechterings- en verstoringstoets, een passende beoordeling of geen enkele toetsing.

Indien er geen kans is op negatieve effecten op een Natura 2000-gebied is geen goedkeuring voor de plannen of het project nodig.

Als uit de oriëntatiefase is gebleken dat er kans is op significant negatieve effecten voor het Natura 2000-gebied, dient een passende beoordeling te worden uitgevoerd. Indien uit de passende beoordeling blijkt dat er kans is op een significant negatief effect moet aan de volgende criteria worden voldaan:

- + er zijn geen alternatieve oplossingen voor het project die minder of geen negatieve effecten hebben voor het Natura 2000-(deel)gebied;
- + er is sprake van dwingende redenen van groot openbaar belang;
- + er is voorzien in compenserende maatregelen.

Alléén als aan deze voorwaarden wordt voldaan, kan goedkeuring worden verleend.

Indien uit de oriëntatiefase is gebleken dat er een kans is op (niet-significante) negatieve effecten, dient een verslechterings- en verstoringstoets te worden uitgevoerd. Met dit onderzoek wordt bepaald:

- + of deze kans reëel is en
- + of de verslechtering of verstoring aanvaardbaar is.

Natuurnetwerk Nederland / Ecologische hoofdstructuur (bron: Rijksoverheid)

Natuurgebieden in Nederland zijn erg versnipperd. Het Natuurnetwerk Nederland (voorheen EHS) heeft als doel om natuurgebieden te vergroten en met elkaar te verbinden. Door verbindingen tussen natuurgebieden te maken, kunnen planten en dieren zich makkelijker verspreiden over meer gebieden. Hierdoor zijn deze gebieden beter bestand tegen negatieve milieu-invloeden. In grotere natuurgebieden kunnen bovendien meer soorten planten en dieren leven.

Het doel van het afwegingskader Ecologische Hoofdstructuur is om de EHS als netwerk van natuurgebieden te beschermen tegen negatieve effecten van ruimtelijke ingrepen. Dat betekent niet dat ontwikkelingen zoals woningbouw en bedrijvigheid, verboden zijn. Door het doorlopen van het afwegingskader wordt vastgesteld of, en zo ja, onder welke voorwaarden een ontwikkeling in de Ecologische Hoofdstructuur kan worden toegelaten.

De bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur vindt plaats door het nee-tenzij-regime uit de Nota Ruimte. Dit houdt in dat ruimtelijke ingrepen in de EHS met een negatief effect op de EHS in principe niet zijn toegestaan. Onder voorwaarden kan hiervan worden afgeweken.

De beleidsmatige basis voor het afwegingskader voor de Ecologische Hoofdstructuur is de Nota Ruimte. Daarnaast hebben Rijk en provincies een beleidskader Spelregels EHS opgesteld. Het beleidskader geeft een uitwerking, verduidelijking en aanscherping van de verschillende onderdelen van het afwegingskader. De provincies laten de inhoud van de Spelregels EHS doorwerken in het provinciaal ruimtelijk beleid.

De bescherming van de EHS gebeurt via de regelgeving van de ruimtelijke ordening. Het beschermingsregime is onder de Wro door het Rijk vastgelegd in de AMvB Ruimte en werkt via provinciale verordeningen.